

Zondag 10 juni 2018 Job 2

Vorige week zijn we begonnen met de lezingen uit Job. Job wordt getroffen door het grootst mogelijke ongeluk. Hij is een sprookjesachtig rijk man, maar verliest in één dag al zijn have en goed. Hij heeft zeven zonen en drie dochters, en die komen op een en dezelfde dag om het leven. En alsof dat nog niet genoeg is, wordt hij getroffen door een akelige ziekte, zodat hij in zak en as neerzit op de mestvaalt, terwijl hij met een potscherf zijn schurftige huid schuurt.

Vandaag gaat het over de mensen die hij om zich heen heeft. Goddank, is hij niet alleen in zijn verdriet. Waar zou een mens zijn als hij helemaal alleen aan zichzelf zou zijn overgelaten? Tegelijkertijd hebben de vrouw en vooral de vrienden van Job niet zo'n beste pers. Aanvankelijk draagt Job zijn verdriet met de woorden: De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen, de Naam van de Heer zij geprezen. Maar zijn vrouw zegt tegen Job: 'Wat heeft het voor zin om de Heer te blijven prijzen. Vervloek God toch en sterf'. Zij neemt het niet. Zij, de moeder van de tien kinderen die allemaal zijn omgekomen, laten we dat niet vergeten, zij begrijpt er niks van. Niks van die God van Job en niks van haar eigen man. Geef er toch de brui aan. Hou er toch mee op. Die God van jou, wat heb je daar nu aan.

Maar Job geeft haar een stevige reactie. Je woorden zijn de woorden van een dwaas. Al het goede aanvaarden we van God, zouden we dan het kwade niet aanvaarden' (2: 10).

En vanaf dat moment in het verhaal van Job komt zijn vrouw niet meer voor. Ook niet aan het einde, na al die uitvoerige redevoeringen van Job en zijn vrienden en van God, helemaal aan het einde als het verhaal weer wordt opgepakt en er een soort sprookjesachtig slot is. Als Job al zijn rijkdom dubbel en dwars terugkrijgt, en hij ook weer zeven zonen en drie dochters krijgt – dan blijft de vrouw van Job ongenoemd en buiten beeld. Het lijkt erop alsof zij voor het verhaal en de thematiek van het boek Job niet van wezenlijk belang is. Toch is dat de vraag. Misschien speelt zij juist een sleutelrol, hoewel ze maar één keer sprekend wordt opgevoerd.

En heel subtiel verandert er iets in Jobs woorden. Eerst reageert Job met: De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen. Hij neemt als het ware het goddelijke perspectief in. Geen onvertogen woord. Maar als zijn vrouw hem heeft aangesproken, zegt Job: zouden we het goede aannemen en het kwade niet? Met andere woorden: hij neemt nu het menselijke perspectief in. Hij kijkt er al anders tegen aan. Bovendien, hij noemt nu wel degelijk het ongeluk dat hem is overkomen ‘het kwade’ – een begin van een veroordeling.

Door de interventie van zijn vrouw, verandert Job. Zij wrikt en er gaat iets schuiven. Er komt bij Job iets in beweging. Hij wordt van een zeker wetende gelovige: de Heer heeft gegeven en genomen tot een vragensteller - zouden we het kwade niet net als het goede moeten accepteren? - en zet zo de eerste stap op de weg die hem verder leidt door straks zijn vragen en zijn twijfel en zijn onbegrip en zijn emoties, niet meer achter te houden.

En dan komen ook de vrienden op het toneel. Aan het eind van het boek Job worden ze behoorlijk beschuldigd omdat ze ten onrechte Job om de oren slaan met vrome verklaringen voor zijn lijden. Omdat ze uitgebreid hameren op zijn schuld .

Maar op deze plaats in het tweede hoofdstuk is de omschrijving van kwade vrienden nog niet aan de orde. is Er is een aantal redenen om de vrienden te prijzen:

Want: ze hebben gehoord van Jobs ongeluk en ze komen naar hem toe. Hoe vaak gebeurt het niet dat mensen het erbij laten zitten. Ik kom binnenkort eens bij je langs, wordt zo makkelijk gezegd – bij een condoleance; op een briefje geschreven. Hoe vaak hoor ik niet van mensen, die op wat voor manier ook door het ongeluk zijn getroffen, dat ze de pijnlijke ervaring opdoen dat anderen hen uit de weg gaan. Wegduiken in de supermarkt of de andere kant opkijken... Het gebeurt.

De vrienden van Job zijn vrienden van Job en daarom komen ze, zonder aarzeling. -

Ze komen, en ze gaan bij hem zitten... en ze houden hun mond.

Indrukwekkend is het zwijgen. Je kunt je het nauwelijks voorstellen. Zeven dagen en zeven nachten lang. De volheid van de tijd.

Dat is toch wel bijzonders, waar wij vaak bij elkaar komen om meteen te praten, om er niet zelden over heen te praten, om de stilte – die akelige, nare, drukkende, moeilijke stilte maar niet te horen. Zwijgen, veel zeggend niets zeggen – dat is zo bijzonder. Waar wij vaak aankomen met die en die en zus en zo, die heeft ook, je moet maar denken, enzovoort.

De vrienden van Job zijn vrienden van Job en daarom zwijgen ze, zeven dagen lang.

Ze zwijgen en ze wachten, totdat Job gaat spreken...
Ze zwijgen en houden het zwijgen uit, opdat de ander tot spreken komt.
Zij zijn het niet die beginnen te spreken. Het is Job die de stilte tenslotte doorbreekt.
Stilte, zwijgen, de stilte in een gesprek of ontmoeting, slaat niet dood, maar is de tijd die nodig is om tot verandering te komen. Job moet gaan bewegen – en uiteindelijk bewerkt de stilte van de vrienden dat ook, zou je kunnen zeggen.
De vrienden van Job wachten totdat Job het woord neemt. Hun zwijgen brengt Job tot spreken.
Als Job het woord neemt, breekt hij uit in een lange jammerlijke klacht. Hij vervloekt de dag van zijn geboorte. Hij slingert zijn verwijten in het rond, tegen God en de hele wereld. Hij loopt leeg:
Het is prachtige maar tegelijk hartverscheurende poëzie en misschien daarom wel zo mooi.
Jobs klacht opent het dichtelijke middengedeelte van het boek.
Maar uiteindelijk zal zijn laatste zekerheid toch weer zijn: houd je aan God vast, weet dat Hij uiteindelijk niet je tegenstander is, maar aan jouw kant staat, ook al lijkt dat heel vaak zo te zijn.
En is dat ook niet vaak het moeilijke van geloven, van het uitdragen van het christelijke geloof. Om dat aan mensen uit te leggen: de ervaring dat God op een of andere manier met ons leven verbonden is.

Als gelovigen, als gemeenten hebben we het goed met elkaar, kunnen we het gezellig hebben, we kunnen samen zingen, samen bidden.

Geloven kan ons op het menselijk vlak ook iets opleveren: je leert mensen kennen, een netwerk dat je kan behoeden voor eenzaamheid en kan steunen in moeilijke tijden. Maar de simpele vraag, of geloven je voordeel oplevert, die moet met een simpel ‘nee’ worden beantwoord. Geloven doe je ‘zonder reden’, het levert je meer sores op dan voordeel.

Geloven betekent immers, dat je gevraagd wordt: je aan regels te houden, dat je je geroepen weet om mens te zijn, in – voor ons als christenen – het voetspoor van Jezus, om open en beschikbaar en royaal te zijn; maar datzelfde geloof belooft ons geen beloning daarvoor.

Of, in elk geval geen beloning die in kant-en-klare munt wordt uitbetaald, die te incasseren valt in de vorm van gezondheid, voorspoed of levensgeluk, of zelfs maar zielenrust. Als het ons daarom begonnen is, nee, dat levert geloven ons niet bij voorbaat op. Dat wist Job al.

Maar wat is het dan goed dat er vrienden zijn, mensen om je heen die daarvan weet hebben en bij je blijven.

Dat wij zo ook in verbondenheid met elkaar een weg in leven en geloven zoeken.

In vreugdevolle dagen en in tijden van ontredde en nood: ons zo met ons hele hebben en houden kunnen toevertrouwen aan God en hier een plaats om te schuilen vinden, een plaats in Gods licht als tafelenoot.

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk
ds. Hillegonda Ploeger